

VATTENKRAFT DEL 1: NATURINTRESSEN I FOKUS

Den småskaliga vattenkraften bär inte sig självt och bör avvecklas. Det anser intresseorganisationen Älvräddarna som anser att staten borde skapa en fond för avveckling.

Hur framtiden blir för Örsleds kvarn, tillhörande Bergkvara gård, är oklart. Här sker en tydlig krock mellan en kulturhistorisk miljö och kravet på miljöanpassningar och bättre biologisk mångfald. Runt om i landet hotas dessa vattenanläggningar.

”De drivs av särintressen”

Det finns flera organisationer som motsätter sig en fortsatt satsning på småskalig vattenkraft. Naturskyddsföreningen, Sportfiskarna och Älvräddarna anser att nyttan är för liten i förhållande till skadan på miljön som vattenkraften medför.

Älvräddarna har via länsstyrelserna i landet kartlagt alla vattenkraftverk. En rapport visar att 535 av 2100 kraftverk saknar giltiga tillstånd, enligt miljöbalken. De som berörs är framförallt de minsta kraftverken.

Bara i Kronobergs län finns drygt 40 småskaliga tillståndslösa vattenkraftverk.

– De riktigt små, som har en effekt på under 125 kilowatt, fungerar till stora delar som ren hobbyverksamhet. Det handlar kanske om el till egna gården och de drivs av särintres-

sen, säger Christer Borg, Älvräddarnas ordförande.

Han framhåller att de minsta kraftverken inte är ekonomiskt bärkraftiga. Produktionen av el är försämrade och skulle de försvinna påverka det inte landets energiproduktion nämnbart.

Medelinkomsten för de små kraftverken kan vara så lite som 50 000 kronor. Dessa kraftverksägare har inte möjlighet att låta tillståndspröva sina anläggningar och göra förändringar för att skapa nya fiskvägar. Det blir allt för dyrbart.

Kostnaden för en miljöprocess enbart för att få ett tillstånd hamnar på runt 500 000 kronor. Därtill tillkommer kostnader för att genomföra alla förändringar.

– Jag inser att privatpersoner inte ska behöva gå i konkurs till följd av dessa regler och hårdare miljö-

”Den småskaliga vattenkraften har ingen framtid.”

CHRISTER BORG
Älvräddarna.

krav. Därför bör staten vara med och finansiera en avveckling.

Det kan däremot inte vara rimligt staten är med och bekostar förändringar av kraftverken så att de blir anpassade efter nya miljökrav, betonar Christer Borg. Detta strider mot konkurrenslagstiftningen och statstödsreglerna

– Inkomsterna från de små kraftverken är små och processerna blir väldigt dyra.

I vissa fall spelar den kulturella miljön in och man får beakta detta från fall till fall, medger Christer Borg. I det läget får staten gå in och bekosta.

Det talas mycket om fiskens vandringsvägar vid kraftverken och att detta är huvudskälet till miljöprövningen. Men detta är bara en del, menar Christer Borg.

– Strömmande vatten fungerar som ekologiska

motorer. Man kan se dem som Nordens korallrev som genererar stor rikedom av biologisk mångfald.

Att bara bygga vandringsleder för fisken räcker inte, anser Christer Borg.

– Konstgjorda fiskvägar är bara en kompromiss och fungerar inte alltid till hundra procent.

I många fall måste man återskapa de gamla och naturliga miljöerna.

Att riksdagen ska ta ställning till förenklade regler för prövning av vattenkraften tror Christer Borg inte mycket på. Grundproblemet kvarstår. Det finns för många gamla och små vattenkraftverk som har spelat ut sin roll. Det är olönsamt att satsa på småskalig vattenkraft om man ska genomföra alla miljöbättringar som krävs.

I grunden ligger vattendirektivet från EU som styr, påtalar Christer Borg. Mot

den bakgrunden kan man inte längre tala om privilegiebrev och ”urminnes hävd”.

Mark- och miljödomstolen har redan genom tre olika domar dömt ut dessa tillstånd. Alla äldre dammar och vattenkraftverk, som saknar giltiga tillstånd, måste därmed ansöka om tillstånd enligt miljöbalken. I två av dessa domar är det intresseföreningen Sportfiskarna som har drivit målen

– LRF och vattenkraftbolagen anser att Sverige övertolkar vattendirektivet. Det är snarare tvärtom, vi har undertolkat direktivet och kan inte komma ifrån det, säger Christer Borg.

TEXT
JAN BÅRTAS
jan.bartas@smp.se
0470-77 06 16

I MORGON:
Små kraftverk under press